

NRP GULDEN FENIKS 2022

WINNAAR RENOVATIE

DE WERELDBURGER

AMSTERDAM

WINNAAR TRANSFORMATIE

DE VOORTUINEN

AMSTERDAM

WINNAAR GEBIEDSTRANSFORMATIE

KERCKEBOSCH

ZEIST

WILD CARD

DE UTRECHT

LEEUWARDEN

2022

INHOUD

JURYRAPPORT	6
JURY	12
WINNAARS	14
RENOVATIE	16
TRANSFORMATIE	22
GEBIEDSTRANSFORMATIE	28
WILD CARD	34
NOMINATIES	40
RENOVATIE	42
TRANSFORMATIE	50
GEBIEDSTRANSFORMATIE	58
COLOFON	62

NRP GULDEN FENIKS 2022

‘VLAM IN MIJ, LAAI WEER OP’ IS DE OPENINGSZIN VAN HET GEDICHT ‘PHOENIX’ VAN DICHTER H. MARSMAN. HIJ ZINSPEELT HIER OP HET VERMOGEN VAN DE FENIKS OM OP WONDERBAARLIJKE WIJZE UIT DE AS VAN ZIJN EIGEN TeloORGANG TE HERRIJZEN. IN ZIJN PLAATS VERRIJST EEN NIEUWE JONGE FENIKS, DIE DAARBIJ HÉT SYMBOOL IS VAN TRANSFORMATIE EN VERNIEUWING VAN HET OUDE. DE NRP GULDEN FENIKS VERWIJST NAAR DEZE MYTHE EN IS DAARMEE DÉ PRIJS VOOR DE MEEST EXCELLENTE VOORBEELDEN VAN RENOVATIE- EN TRANSFORMATIEPROJECTEN. NRP GULDEN FENIKS BRENGT DEZE VOORBEELDEN VOOR HET VOETLICHT OM INTERESSANTE SUCCESFACTOREN EN LEERPUNTEN OVER TE DRAGEN. DE PRIJS HEEFT DAN OOK ALS MOTTO ‘EEN PRIJS OM VAN TE LEREN’.

GEWOON GOED

In zijn algemeenheid zijn de ingezonden projecten voor deze editie van de NRP Gulden Feniks van hoog niveau en vormen zij, wat de jury betreft, vooral aanleiding tot een gesprek over de aanpak van de projecten.

Dat juist in moeilijke tijden goed vakmanschap is geleverd is te prijzen. Er zijn gebouwen behouden en monumenten gerestaureerd; er is achterstallig onderhoud gepleegd en er zijn verbouwingen uitgevoerd. Over het algemeen is dit vakkundig gedaan en daarvoor is veel waardering. Die waardering geldt ook de initiatiefnemers die hiertoe vaak grote inspanningen hebben gedaan. Voor zover er projecten uit kleinere gemeenten zijn voorgedragen betreffen dit veelal resultaten van goede en soms bewonderenswaardige initiatieven. De meeste van deze projecten dragen sterk bij aan het dorpsleven en gezamenlijkheid en zijn daarmee vaak van belang voor de lokale bevolking.

De jury heeft veel sympathie voor projecten waarbij met de beste intenties kleinere aanpassingen zijn gedaan binnen de grotere structuur van gebouwen, of waar (ontwerp)

fouten uit het verleden zijn hersteld. Vaak staan hierbij bouwkundige ingrepen voorop; aandacht voor de historische, duurzame en/of sociale component blijft soms op de achtergrond. Dan is het project wel gerealiseerd, maar mist de jury creatieve omgang met dergelijke verhaallijnen.

Bij deze projecten staat niet zo zeer het financieel rendement voorop, maar de vraag of mensen hun plek behouden en hier hun geluk kunnen vinden. Dan is de keuze voor renovatie of hoog niveau beter dan sloop.

Dat veel van de ingezonden projecten niet onderscheidend zijn, of door de jury soms modieus worden genoemd, doet hier niets aan af. Het leveren van vakwerk hoeft niet perse tot een spectaculair resultaat te leiden, maar in de eenvoud toont zich soms de meester. Veel projecten zijn gewoon goed en daar zijn mensen terecht trots op. Dit wil niet zeggen dat al deze projecten ook voldoen aan de criteria van de NRP Gulden Feniks. De prijs is immers in het leven geroepen om op zoek te gaan naar projecten waarin sprake is van innovaties waarvan geleerd kan worden om duurzaam (her)gebruik van de bestaande gebouwde omgeving te bevorderen.

DE OOGST

Voor de NRP Gulden Feniks 2022 zijn 48 projecten (in 2021: 54) beoordeeld: 13 in de categorie renovatie (in 2021: 10), 25 in categorie transformatie (in 2021: 34) en - net als vorig jaar - 10 in de categorie gebiedstransformatie. Bij slechts één inzending is de jury afgeweken van de door de inzender aangegeven voorkeur voor beoordeling in een van de drie categorieën.

Van de 38 renovatie- en transformatieprojecten zijn er 15 op de waarderingsschaal beschermd stadsgezicht te vinden. Deze projecten hebben alle 15 een monumentenstatus: 10 Rijksmonumenten, 4 gemeentelijke monumenten en 1 beschermd stadsgezicht. Bij 16 van de 48 projecten (33%) is de oorspronkelijke functie van het gebouw of gebied ongewijzigd gebleven. Dat geldt voor alle projecten met een woonfunctie. 19% van de projecten was oorspronkelijk in gebruik als kantoor- of bestuursgebouw (in 2021: 20%), 23% had aanvankelijk een industriële of andere bedrijfsfunctie (25%), 21% betrof woongebouwen/gebieden (13%), 8% had oorspronkelijk een religieuze functie (6%) en 4% was gebouwd voor onderwijs/onderzoek (9%). Er zijn dit jaar geen gebouwen ingediend met een van oorsprong agrarische (in 2021: 5%) of militaire functie (7%).

Net zoals bij de vorige editie zijn er ook nu helaas geen projecten ingezonden vanuit de provincies Drenthe, Flevoland en Zeeland - en dit jaar ook niet uit Overijssel. De helft van de inzendingen is afkomstig uit Zuid- en Noord-Holland, en maar liefst 14 daarvan uit Amsterdam. Dat vanuit één gemeente zoveel belangstelling is voor de NRP Gulden Feniks juicht de jury toe, maar zij hoopt ook dat de prijs geen ‘Randstadfeestje’ zal worden. De jury zal er bij het NRP op aandringen om gemeenten in heel Nederland te stimuleren tot het doen van een inzending.

De selectieprocedure en werkwijze van de NRP Gulden Feniks die in de afgelopen jaren is ontwikkeld voldoet goed en is in 2022 ongewijzigd voortgezet.

Anders dan in eerdere jaren valt op dat een aantal inzenders - met name architectenbureaus - zich voor het voetlicht plaatst door meerdere projecten in te zenden. Soms is sprake van prachtige projecten die meedingen naar de NRP Gulden Feniks die voor andere architectuur- dan wel bouwprizen zijn ingestuurd; enkele daarvan hebben daarbij een welverdiende prijs gewonnen. Dit wil echter niet zeggen dat deze projecten ook hoge ogen gooien bij de NRP Gulden Feniks, die een eigen, specifieke doelstelling en daarmee samenhangende criteria kent.

Tenslotte viel het de jury op dat sommige inzenders niet álle betrokkenen bij het projectteam vermelden terwijl hier wel om is gevraagd. Dit zou in principe voor alle inzenders vanzelfsprekend moeten zijn.

PUBLIEKE WAARDE VERSUS MARKTWAARDE

Dit jaar werden 10 getransformeerde en gerenoveerde Rijksmonumenten ingezonden. Naar aanleiding van enkele van deze unieke gebouwen heeft de jury zich geconcentreerd op de omgang met publiek bezit. Zij memoreert de rol die indertijd door de Rijksgebouwendienst werd vervuld bij de herontwikkeling van Rijksgebouwen, de waardestellingen die voorafgaand aan de verkoop van deze gebouwen werden gemaakt en de adviesfunctie van de Rijksbouwmeester hierbij. In de loop der jaren is het beleid van het Rijksvastgoedbedrijf, als opvolger van de Rijksgebouwendienst, bij vervreemding van gebouwen voornamelijk gericht op rendementsdenken en marktconform aanbesteden. De rol van de Rijksbouwmeester, nu als voorzitter van het College van Rijksadviseurs, blijft in deze context helaas achter.

De waarde van gebouwen beperkt zich echter niet tot die van een marktconforme prijs; deze gebouwen hebben ook een maatschappelijke en culturele betekenis. De jury herkent in de praktijk dat aandacht hiervoor tekortschiet in het aanbestedings- en verkoopbeleid van het rijk. Zij vindt dat de rijksoverheid, waarmee zij ook doelt op de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en NS, bij verkoop van publiek bezit met een beschermde status ook de maatschappelijke kwaliteit inzichtelijk dient te maken. Daardoor ontstaat ruimte voor gunning aan partijen die wellicht niet de hoogste prijs betalen, maar wel de kwaliteit van nationaal bezit in de toekomst borgen. Dit kan ook resulteren in andere passende invullingen. Daarbij ligt ook een verantwoordelijkheid van gemeenten.

Het bewustzijn dat het hier om bijzonder cultureel erfgoed gaat wordt node gemist door de jury, en dat vindt zij een debat waard over de publieke zaak versus marktwerking.

INTEGRALE INNOVATIE

Gebiedsontwikkeling blijft een belangrijke, maar lastige categorie. Niet alleen de inzenders worstelen ermee, maar ook de jury. Zo werden er dit jaar projecten ingediend waarin sprake is van transformatie van één of enkele op zichzelf staande gebouwen in een grotere ruimtelijke ontwikkeling. In andere gevallen is een buurt opgeknapt.

Hoewel daarbij soms zeker veel waarde is toegevoegd, werd de integrale aanpak gemist en was de transformatie tamelijk eendimensionaal.

Voorbeelden op niveau ontbreken in alle projecten als het gaat om integrale implementatie van circulariteit en hergebruik van materialen.

NIEUWE OPGAVEN

De jury blijft aandacht vragen voor de grote naoorlogse opgave. Deze komt bij de inzendingen voor de NRP Gulden Feniks nog onvoldoende naar voren. Naast de woningbouwopgave is ook die van de winkelgebieden actueel. Daarbij is bijvoorbeeld transformatie van de vroegere warenhuizen één van de opgaven.

Een nieuw thema dat, nog terloops en op verschillende niveaus, door de jury ter sprake wordt gebracht, vormt de verblijfskwaliteit. In meer stedelijke gebieden komt de vraag 'gaan we dat nog steeds zo doen' naar voren met het oog op een klimaatbewuste inrichting van de publieke buitenruimte. De jury merkt op dat het niet vanzelfsprekend is dat ruimte *niet* wordt bebouwd, terwijl groene plekken belangrijk zijn op buurtniveau. Soms wordt besloten om geen woningen te bouwen, maar juist ruimte te houden of te maken voor landschap. Dat noemt de jury een moedige keuze.

JURY NRP GULDEN FENIKS 2022

GEURT VAN RANDERAAT (JURYVOORZITTER)
OPRICHTER & DIRECTEUR VAN SITE URBAN DEVELOPMENT

HARRY ABELS
ARCHITECT-DIRECTEUR ABELS EN PARTNERS ARCHITECTEN

THIJS ASSELBERGS
ARCHITECT-OPRICHTER THIJS ASSELBERGS ARCHITECTUURCENTRALE
EN HOGLERAAR TU DELFT

DIRK BAALMAN
BOUWKUNDIGE EN ARCHITECTUURHISTORICUS

BESS BLOMJOUS
EIGENAAR STUDIO BESS

JACK HOCK
PROGRAMMAMANAGER STRIJP-S, STICHTING TRUDO

SABINE RENDERS
PROJECTDIRECTEUR HEMBRUGTERREIN

JAAP WIEDENHOFF
PARTNER EN SENIOR ADVISEUR ABT

CILLY JANSEN (SECRETARIS)
DIRECTEUR ARCHITECTUUR LOKAAL
M.M.V.

MARGOT DE JAGER
PROJECTMEDEWERKER ARCHITECTUUR LOKAAL

**NRP
GULDEN
FENIKS
2022**
WINNAARS

DE WERELDBURGER AMSTERDAM

INZENDERS / BETROKKENEN

GEMEENTE AMSTERDAM, MOKE ARCHITECTEN, LANDLAB, PIETERS BOUWTECHNIEK, B&I ONTWERP EN ADVIES, HORIZONT PROJECTEN, AANNEMINGSBEDRIJF FRISO ALMERE

BESCHRIJVING VAN DE INZENDERS

De renovatie van De Wereldburger is eigenlijk twee transformaties in één. De bestaande school is aangepast naar een nieuw gebouw, dat voldoet aan de duurzaamheidseisen van vandaag. Daarbij is onder andere de bestaande draagstructuur behouden. Daarnaast is voor de renovatie geoogst in andere transformatieprojecten in Amsterdam, zodat zoveel mogelijk gebouwelementen konden worden hergebruikt. In de nieuwe Wereldburger zijn niet alleen de oorspronkelijke kolommen en vloeren zichtbaar, een kenner herkent misschien ook het voormalige plafond van het KPMG-gebouw in Amstelveen en het hout van de voormalige trappen van Tripolis op de Zuidas.

Het oorspronkelijke gebouw had een H-vormige plattegrond, typerend voor de wederopbouwarchitectuur. In de tachtiger jaren onderging het een make-over, in de vorm van gevelisolatie en kunststofkozijnen. Deze kwam het oorspronkelijke gebouw niet ten goede. De relatie tussen het oorspronkelijke gebouw en de latere aanpassingen waren niet goed afleesbaar.

Wij hebben de latere aanpassingen verwijderd en een eigentijdse manier van transformatie toegepast, waarbij juist goed zichtbaar is wat oorspronkelijk is en wat nieuw. De herkenbaarheid van de oorspronkelijke onderdelen, bijvoorbeeld de ruwe betonnen kolommen, contrasteren prettig met de nieuwe houten wanden en de gouden aluminium gevelbekleding, en maken de geschiedenis van het gebouw evident.

Het oorspronkelijke schoolgebouw is niet alleen gerenoveerd maar ook enigszins uitgebreid. De nieuwe gebouwdelen, zoals de aula en klaslokalen, zijn uitgevoerd in hout. Ook hierdoor is goed af te lezen wat bestaand is en wat nieuw. De indeling

binnen is aangepast aan de eisen van vandaag. De gangen zijn verbreed en bieden ruimte voor leerplekken en speelhoeken. Opvallend in het hart van het complex is de aula met een grote podiumtrap. Deze gemeenschappelijke ruimte wordt gebruikt voor bijeenkomsten en feesten. Ook alle andere gemeenschappelijke functies grenzen aan deze ruimte, zoals de speelzaal, die met een grote schuifwand aan de aula kan worden gekoppeld.

JURY

De Wereldburger bouwt voort op de oorspronkelijke Paulusschool uit de jaren 60. Met weining geld is nu een zeer aantrekkelijk, open gebouw gemaakt, waarin de leefbaarheid is vergroot. Het verbinden staat centraal bij de renovatie. Letterlijke verbinding wordt gemaakt met de uitbreiding tussen de beide gebouwdelen; figuurlijk wordt een verbinding gelegd met de buurt door de programmering waarmee de school wordt opengesteld als buurthuis. Al met al is sprake van een fijne sfeer in het gebouw.

De jury prijst de ambitie van de gemeente Amsterdam en de manier waarop zij haar rol als opdrachtgever heeft vervuld. De gemeente heeft veel energie in de renovatie gestoken en extra financiering gevonden voor onder meer circulariteit. In algemene zin vindt de jury het wel jammer dat het vernieuwen van gebouwen zoals deze school niet mogelijk is zonder extra fondsen.

De rol en inzet van de architect verdienen eveneens lof. De jury is onder de indruk van de kracht van de eenvoud en de inventiviteit waarmee de school op een natuurlijke, weloverwogen en zorgvuldige manier is gerenoveerd. De architect is erin geslaagd een zeer aangename, kalme atmosfeer te creëren waar het een plezier moet zijn les te krijgen en te geven. Uitwisseling van gronden aan de straatzijde en aan het park is mooi gevonden, ook al is de aansluiting aan het park niet optimaal. Er is veel aandacht voor duurzaamheid. De slimme manier waarop materialen van elders zijn hergebruikt noemt de jury prijzenswaardig. Dat geldt ook voor de intentie van de gemeente om hergebruik van materialen te stimuleren.

De opgave van de Wereldburger komt overal in Nederland veel voor. De jury is enthousiast over de renovatie, die een goed voorbeeld voor andere scholen kan zijn - wellicht als eerste voor de naastgelegen school.

De Wereldburger

DE VOORTUINEN AMSTERDAM

INZENDERS / BETROKKENEN

ELEPHANT, HLW506, DGMR, PIETERS BOUWTECHNIEK, DWA, ILINQ, RIEN PRINS, IGG, MOSS, KONDOR WESSELS AMSTERDAM, GUSTAFSON PORTER + BOWMAN

BESCHRIJVING VAN DE INZENDERS

Ooit het hoofdkantoor van de Postbank/ING bank, een ontoegankelijk stuk stad aan de rand van het Westerpark. Nu een levendige woontoren met ruimte voor bedrijvigheid, plus de entreepoort voor een nieuwe buurt: Westerpark West.

Een typische kantoortransformatie bleek niet haalbaar en voldeed tevens niet aan de gezamenlijke ambitie van opdrachtgever en architect. Elephant besloot daarom het wonen in de stad binnenstebuiten te keren, en heeft daarmee een nieuw soort woontorentypologie bedacht. De liften zijn niet in het hart van het gebouw te vinden, maar verwerkt in de gevel.

Door het bestaande casco te hergebruiken en nieuwe compacte kernen toe te voegen is een vormfactor van 92% behaald met het concept Coreless®. Dit heeft een aanzienlijk positief effect op de energiehuishouding en benodigde bouwmaterialen. Elke meter die niet gebouwd hoeft te worden is per definitie het meest duurzaam. Van het ontsluitingsprincipe bezit Elephant een octrooi en het principe is toepasbaar voor elke functie, zowel woningbouw als kantoren, hotel en commerciële functies. Het volledige betonnen casco is hergebruikt en met twee verdiepingen opgetopt. De bestaande gevelkolommen in combinatie met de boombakken zijn benut voor het ophangen van de terrassen.

Het gebouw en diens privé terrassen faciliteren dat elke kamer in elk appartement een potentiële eigen voordeur kan hebben. Dit resulteert in een dermate hoge flexibiliteit dat de woning ook alle denkbare mogelijke doelgroepen kan bedienen. Elke woning kan zowel een gezinswoning als een friendswoning zijn, of een woon-werkwoning met eigen kantooringang, een dubbele studio of bijvoorbeeld een ouderenwoning met een inwonende student die zijn eigen opgang heeft.

Het gebouw is volledig ontworpen op aanpasbaarheid en kan daardoor voldoen aan de behoefte van zowel vandaag als morgen. Het gebouw beweegt letterlijk mee met de (toekomstige) behoeftes van haar bewoners.

JURY

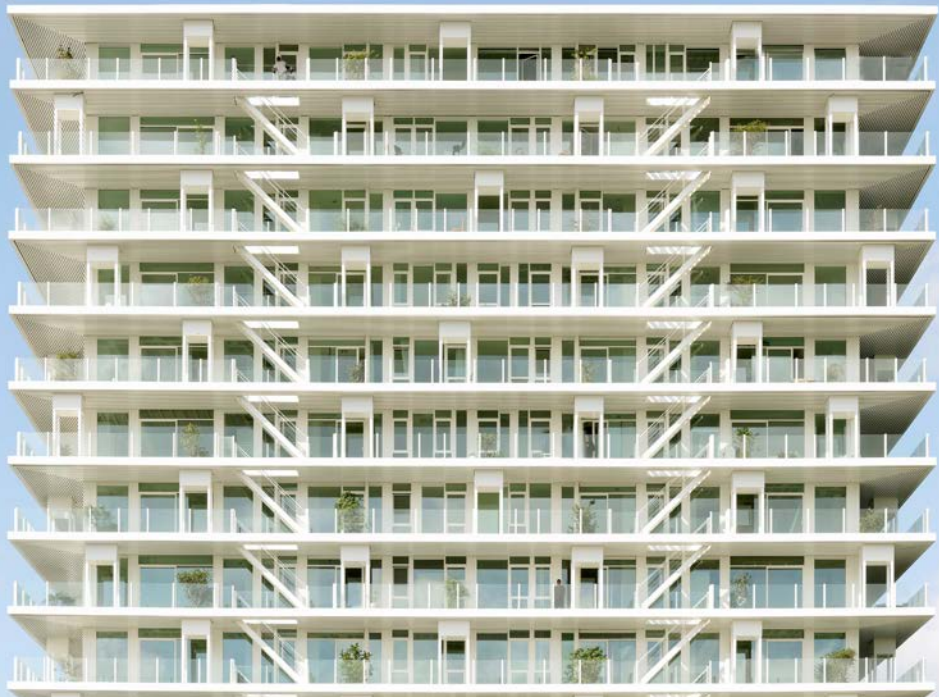
Met deze transformatie is een nieuwe identiteit aan het voormalige Postbankgebouw verschaft. De herinnering aan het gebouw dat hier heeft gestaan is in de vorm bewaard gebleven. Het ensemble is echter teruggebracht tot een torenvolume met een volledig ander uiterlijk, het lage deel is gesloopt en het vernieuwde gebouw is dikker en hoger geworden. Ogenschijnlijk had de transformatie een nieuwbouwproject kunnen zijn, maar een vraag is of de architectonische oplossing die is gevonden om de toren te kunnen hergebruiken, in nieuwbouw mogelijk was geweest. De jury vindt dat sprake is van een geniale oplossing voor hergebruik van een toren met een betonskelet.

De open structuur van het casco is benut om een woontoren te ontwikkelen met liftkernen en een nieuwe ontsluitingstypologie op de vier hoeken. Als gevolg hiervan konden onder meer flexibele woningplattegronden worden gemaakt. Ook is er relatief veel buitenruimte voor elke individuele bewoner. Daarbij zijn de verzonken plantenbakken in de vloer van de balkons een leuke vondst. Ze hebben een meerwaarde bij het gebruik en ze zijn mede bepalend geworden voor het gevelbeeld. De jury prijst de alternatieve ontsluiting buitenom. Ook voor de intelligente detaillering is veel waardering.

Over het geheel genomen is van een tamelijk triest ogend kantoorgebouw, een licht woongebouw aan de omgeving toegevoegd. Een kritische kanttekening is dat het een legitimatie kan zijn voor de verdere verstedelijking met nieuwbouw torens op korte onderlinge afstand tussen de vaart en de volkstuinten.

De jury is unaniem in haar enthousiasme. Zij vindt dat alle eer voor dit project toekomt aan de architect en diens vakmanschap. Gedurende het proces heeft hij zijn rol bij de samenwerking met de aannemer, gericht op kantoorontwikkeling, moeten verleggen naar samenwerking met toekomstige bewoners, gericht op woningen. Een uiterst ingewikkelde rol, waarvan hij zich bewonderenswaardig heeft gekwet. De architect heeft een nieuwe typologie tot stand weten te brengen als voorbeeld voor vele transformatieopgaven.

KERCKEBOSCH ZEIST

INZENDERS/ BETROKKENEN

WIJKONTWIKKELINGSMACHTSMAATSCHAPPIJ KERCKEBOSCH, WURCK, BEAUMONT COMMUNICATIE & MANAGEMENT, WINDER SITAL, KUIPER EN VAN TILBORG, BLAUWHOED, BPD GEBIEDSONTWIKKELING, ERA CONTOUR, MOD INVEST, NCB, SLOKKER VASTGOED, SYNCHROON, WONINGCORPORATIE WOON- GOED ZEIST, GEMEENTE ZEIST, AG NOVA, BDG, BDP KHANDEKAR, BOUW XS, ERA, ESCAPE, FARO, FIER, HANS BEEN, JMW, KLUNDER, LOOS EN VAN VLIET, MIX, BEUKENVESTE, MOLENAAR & CO, MORE FOR YOU, ORANGE, VAN HOOGEVEST, VERA YANOVSHCHINSKY, VISSER EN BOUWMAN, VRIJE KAVELS, COMPEER INFRA, GEBRUIKERS, EIGENAREN EN HUURDERS

BESCHRIJVING VAN DE INZENDERS

Kerckebosch Zeist: renovatie galerijflat en gebiedstransformatie naar zowel gemengd wonen als natuur. Natuur en wonen vormen één geheel, in de integrale gebiedsontwikkeling Kerckebosch in Zeist. De Jaren '50-wijk met slecht aanzien, versleten sociale woningbouwflats en voor je eigen veiligheid te vermijden bosjes, transformeerde over een periode van 12 jaar naar één van de meest gewilde woonwijken van de regio Utrecht. Een mét de bewoners opnieuw opgebouwde wijk in een natuurinclusief woonlandschap.

Kerckebosch bestaat uit 1000 nieuwe woningen in verschillende typen en prijsklassen, waarin meer dan 50% sociale huurwoningen onzichtbaar gemengd is. Het volledige aantal bestaande huishoudens in de sociale sector is in de nieuwe wijk geaccommodeerd.

Eén van de iconische hoogbouwcomplexen is gerenoveerd tot een nul-energie flat. Waar mogelijk is (ook toen dat technisch nog nauwelijks mogelijk was) duurzaam gesloopt, bij de laatste twee hoogbouwsloop is 100% van de materialen hergebruikt.

Een multifunctioneel centrum (eetcafé, sporthal, muziekschool, buurthuis, gezondheidscentrum) en een vernieuwd winkelcentrum, verbeterde lagere en

middelbare school maken van de woonwijk een levendige gemeenschap en overstijgen als voorziening het wijkniveau. Net zoals ook de nieuwe natuur een recreatieve toevoeging voor de gehele regio is. De uitbreiding met 22 hectare bos en heide heeft de bestaande natuur versterkt.

JURY

In deze gebiedstransformatie staat centraal hoe mensen kunnen wonen, hoe het bestaande landschap kan worden geïntegreerd met de buurt en welke (sub-)identiteiten er in de buurten kunnen ontstaan. Het gaat over eigenaarschap als onderdeel van een grote identiteit. In deze context is in Kerckebosch vooral gestuurd op de ontwikkeling van overgangen van privé naar openbaar gebied, zoals op alle beukhagen en hekwerken op erfgronden aan de voor- en zijkanten, terwijl bos en achtertuinen in een aantal buurten onzichtbaar in elkaar overgaan. De verschijningsvorm van de architectuur in de verschillende buurten, al dan niet in particulier opdrachtgeverschap, is ondergeschikt aan de vormgeving van het landschap, de inrichting van de openbare ruimte en de nauwkeurig vormgegeven overgangen tussen privé en openbaar.

De wijk is vernieuwd vanuit de schoonheid en kracht van het bestaande landschap dat als groene drager de wijk is ingetrokken en samenhang biedt. Het landschap heeft hierdoor een prominente rol gekregen. De jury spreekt van een bijzonder knappe en inspirerende herstructurering van een naoorlogse wijk met grootschalige sloop/nieuwbouw. Een aantal gebouwen gericht op het bieden van buurtvoorzieningen, bleef behouden. In deze bestaande gebouwen is geïnvesteerd, onder meer door (lokale) samenwerking te zoeken. Het grote percentage sociale woningbouw is visueel niet herkenbaar. Maar liefst 85% van de bewoners is na de sloop teruggekeerd in de nieuwbouw in de wijk en heeft zelfs een wooncarrière kunnen doorlopen. Mensen die zijn gebleven hebben zich opgetrokken aan de nieuwe omgeving. Het is prachtig wonen in Kerckebosch en het is een echte wijk vol leven geworden.

De wijze waarop deze gebiedstransformatie door de vele jaren heen vanuit de Wijkontwikkelingsmaatschappij is georganiseerd dwingt respect en bewondering af. Dat er zoveel voor elkaar is gekregen wijt de jury vooral ook aan de vele mensen die zich, ook vrijwillig, langdurig en met liefde en energie hebben gecommitteerd aan de opgave. Zij hebben echt iets bijzonders bereikt. De jury vindt dat sprake is van een unieke gebiedsontwikkeling waarvan veel te leren valt.

DE UTRECHT LEEUWARDEN

INZENDERS / BETROKKENEN

TJEERD EN ASTRID VAN DER HOEK, BORREN STAALHOEF ARCHITECTEN, RA VAN DER HOEK, BOUWBEDRIJF VAN DER HOEK, BWH ONTWERPERS, JILT HEIDSTRA, ADVIESBUREAU LUNING, KONINKLIJKE TICHELAAR, EWOUT VAN HALTEREN, WILLEM HOEBINK, CHRISTIEN STARKENBURG, ARIE WEIJER, TECHNISCH BURO DIJKSTRA, GJALT PILAT, WINTERS INSTALLATIES, VAN DER MEULEN KONSTRUKTIE

BESCHRIJVING VAN DE INZENDERS

De initiatiefnemers van dit project hebben een heldere missie. In 2017 kruiste het rijksmonument bij toeval het pad van een ondernemend Leeuwarder stel. Vanuit een persoonlijke belangstelling voor cultuurhistorie, kunst en architectuur ontstond het ambitieuze plan de uitdaging aan te gaan om het monument een flinke duw in de goede richting te geven. Door het te conserveren en te koesteren en het met hoogwaardige eigentijdse toevoegingen naar een volgend niveau te tillen. Opnieuw een eeuw vooruit! De Utrecht openstellen voor publiek was het doel. Een ideëel project, ontstaan vanuit de wens deze unieke historie te koesteren en te delen. De Utrecht bevindt zich in de historische binnenstad van Leeuwarden, De Utrecht is 'van zichzelf' een vrij gesloten en weinig uitnodigend gebouw. Het is niet groot en wordt zowel letterlijk als figuurlijk overschaduwd door het naastgelegen pakhuis. Door de deuren te openen en het binnenterrein toegankelijk te maken is een stukje Leeuwarden weer tot leven geroepen.

Door kunstprofessionals uit te nodigen hun artistieke licht te laten schijnen op De Utrecht worden nieuwe invalshoeken zichtbaar. Het gebouw wil een bescheiden podium zijn voor kunstenaars, ontwerpers en schrijvers. Ieder half jaar krijgt een andere kunstenaar de opdracht nieuw werk te maken voor De Utrecht. Zij worden uitgedaagd een dialoog aan te gaan met het gebouw. In samenwerking met andere culturele organisaties in Friesland wil De Utrecht ruimte bieden voor inspirerende uitspattingen. Dit kan gebeuren in de vorm van film, muziek, lezingen en debat.

De nieuwe eigenaren van De Utrecht vroegen een grafisch ontwerper, kunstenaar en architect een visie te ontwikkelen voor de komende 100 jaar van dit matig onderhouden en voor het publiek amper zichtbaar rijksmonument. De hamvraag; hoe zorgen we ervoor dat De Utrecht structureel zal bijdragen aan alles wat Leeuwarden al te bieden heeft.

JURY

De jury is geraakt door het liefdevolle opdrachtgeverschap waarmee het voormalige kantoor van De Utrecht is terugggegeven aan de stad Leeuwarden. In dit bijzondere opdrachtgeverschap ligt de bron van de transformatie. Het prachtige resultaat reflecteert de samenwerking van de opdrachtgever, de architect en alle andere betrokkenen, zoals de installateur en de fabrikant van de mooie keramische dakelementen. Zij hebben allen een stap opzij gedaan en rekening met elkaar en de stad gehouden. Er is bijna sprake van een familiale houding: "zo doen wij dat hier".

De oorspronkelijke, eigenzinnige architectuur van de indertijd jonge architecten Kropholler en Staal is aangevuld met een eigen architectonische signatuur. Dit heeft geresulteerd in een geslaagde verschijningsvorm voor de dakopbouw met veel oog voor detail. Er zijn logische en consequente keuzen gemaakt voor de dakopbouw aan de achterzijde van het monument, die tot stand is gekomen vanuit de kansen die zijn gezien om de bestaande zolder te betrekken. In de nieuwe dakopbouw is hiertoe een trap toegevoegd; aan de buitenzijde biedt de keramische betegeling een verrassend en boeiend beeld. Dat dit alleen zichtbaar is vanaf de binnenplaats brengt de jury tot de opmerking dat schoonheid niet per definitie direct in de publieke ruimte hoeft te worden ervaren. De binnenplaats is opgewaarderd en er is een achteringang gemaakt aan de steeg. Dit roept waardering op, ook al is de binnenplaats niet altijd toegankelijk. Het belang van binnenplaatsen en stegen in een oude binnenstad wordt helaas vaak onderschat.

Het gebouw is niet alleen behouden, het bestaande wordt ook verder gebracht naar een nieuwe toekomst. De opdrachtgever blijft investeren in een duurzame nieuwe functie. De attitude waarmee het gebouw is getransformeerd is doorgezet in de publieke programmering, waarin verleden en toekomst met elkaar worden verbonden. De reacties van kunstenaars en schrijvers verrijken de beleving van het gebouw.

De jury prijst de opdrachtgever, de architect en alle andere betrokkenen voor de wijze waarop zij De Utrecht een nieuwe ziel hebben gegeven. Zij spreekt van een cadeautje voor de stad Leeuwarden en een heel mooi en inspirerend voorbeeld voor velen.

UTRECHT

UTRECHT

NRP GULDEN FENIKS 2022 NOMINATIES

EDGE AMSTERDAM

INZENDERS / BETROKKENEN

**DE ARCHITEKTEN CIE, EDGE TECHNOLOGIES, G&S BOUW,
DWA VEENENDAAL, DGMR, VAN ROSSUM, SID**

BESCHRIJVING VAN DE INZENDERS

Door de oorspronkelijke visionaire opzet van dit jaren 70 kantoorgebouw, met open kantoorvloeren concept en de degelijkheid van constructie en materialen, kon het in 2022 worden getransformeerd in een toekomstbestendig kantoor. Het gebouw bevindt zich aan de Basisweg 10 in de transformerende buurt van Amsterdam West. Het bestaat uit 7 unieke bouwlagen in de vorm van 8 klavers rond het centrale groene hart voor de kantoren.

Het gebouw is oorspronkelijk ontworpen door A.N. Oyevaar, van het bureau Oyevaar, Stolle en Van Gool, de voorloper van het huidige de Architecten Cie. De intentie van opdrachtgever Sociaal Fonds Bouwnijverheid (SFB) was het bedrijf met dit gebouw een eigen gezicht te geven. De oorspronkelijke indeling had een sociaal-maatschappelijk doel: gelijkwaardigheid. Het werd daarom een kantoor-tuin met open kantoorvloeren, toentertijd een noviteit in Nederland. Net als de octagon die Oyevaar als basisvorm koos om de menselijke maat in de omvangrijke opgave te brengen.

Deze toenmalige visionaire opzet vormt de kracht in het nieuwe ontwerp. De vrij indeelbare kantoorvloeren van ieder 7.000 m² zijn nu aantrekkelijke, open ruimten die functies combineren allen met zicht op en toegang tot het hart van het gebouw; een indrukwekkend groen atrium.

Daar waar in het oorspronkelijk ontwerp weinig contact met de buitenwereld en licht was, verwelkomt het atrium nu daglicht in het centrum van het gebouw via een groot glazen dak. Hiermee is de karakteristieke open ringvorm van het kantoorgebouw intact gebleven, en is het lege hart onderdeel geworden van de organisatie.

EDGE Amsterdam West is een opmerkelijk gezond en duurzaam dankzij het geavanceerde technologieplatform van het bedrijf. In Smart Building EDGE Amsterdam West worden de hoogste niveaus voor duurzaamheid en gezondheid gerealiseerd: BREEAM Outstanding en WELL Platinum. En het is zelfs al 'Paris Proof 2050'. Het gebouw is aardgasvrij en energie positief.

JURY

Met 70.000 m² is het gebouw erg groot en de enorme vloervelden maken renovatie er niet makkelijker op. In het huidige tijdsbestek had sloop/nieuwbouw niet kunnen resulteren in een gebouw van deze kwaliteit.

De jury noemt maat en schaal van het oorspronkelijke gebouw indrukwekkend. De renovatie is relatief bescheiden aangepakt en de structuur is grotendeels herkenbaar gebleven. Het gesloten karakter van het gebouw is doorbroken door de transformatie van de binnentuin tot een atrium met open kantoren. De architect heeft zijn vakmanschap goed ingezet binnen de gestelde randvoorwaarden.

De jury heeft veel waardering voor tal van aspecten van de renovatie. Zo is het nieuwe glazen dak erg mooi geworden en zijn de glazen bouwstenen voor de bovenste laag goed gekozen.

Het karakteristieke plafond van vierkante modules wordt gemist, evenals de herkenbaarheid van de beleving van de typische jaren 70 sfeer. Er zijn vragen over de samenhang tussen de architectuur en het interieur. Zo komt de gekozen vloerafwerking van het atrium wel erg 'corporate' over, waar een sfeer van bestrating met bomen in de grond meer recht zou doen aan de verblijfskwaliteit en de geschiedenis van de binnentuin.

Informatie over duurzaamheid ontbreekt.

De ligging van het gebouw tussen snelwegen en treinsporen laat weinig ruimte voor andere functies dan een werkgebouw. De inpassing van dit gebouw in het weerbarstige, vaak anonieme landschap van Sloterdijk vormt een ontwerp-opgave. Hoewel met deze renovatie grote investeringen zijn gemoeid, is de gemeente Amsterdam helaas onzichtbaar gebleven bij de zo belangrijke verbinding van dit gebouw aan de stad en voor de aanloop naar het gebouw vanuit openbaar vervoer en parkeren. Aandacht hiervoor blijft achter. De jury roept de gemeente graag op om hier haar rol te nemen als verbinder en vormgever van de openbare ruimte.

STATION AMSTERDAM AMSTEL AMSTERDAM

INZENDERS / BETROKKENEN

PRORAIL, NS STATIONS, GEMEENTE AMSTERDAM, OFFICE WINHOV, GOTTLIEB PALUDAN ARCHITECTS, DAVIQUE SIERSCHILDERWERKEN, BAM, MOBILIS, GEELRONITZ, K.DEKKER, DRO AMSTERDAM, MIJKSENAAR, MOVARES, EVERSPARTNERS, NELISSEN INGENIEURSBUREAU, WOLF KLIMAAT SERVICE

BESCHRIJVING DOOR DE INZENDERS

Het station Amsterdam Amstel, dat werd geopend in 1939, was het resultaat van de gezamenlijke inspanningen van spoorarchitect H.G.J. Schelling en stadsarchitect J. Leupen en paste binnen het stedenbouwkundige ontwerp van Cor van Eesteren voor de Watergraafsmeer. Het werd gezien als het meesterwerk van Schelling, die van grote invloed is geweest op de twintigste-eeuwse spoorarchitectuur, en werd in 2004 aangewezen als Rijksmonument.

De renovatie en uitbreiding van het station zijn gericht op herstel van de monumentale waarden enerzijds, anderzijds op het aanpassen van het station aan het groeiende, intensieve gebruik ervan, en aan de hedendaagse eisen aan toegankelijkheid en comfort van reizigers. Het oorspronkelijke functionalistische idee van de 'geoptimaliseerde vervoersmachine' is daarbij een waardevol en nog steeds actueel uitgangspunt voor het ontwerp van de renovatie. Na de afronding van de renovatie van de historische oostzijde zullen in de komende jaren nog diverse aanpassingen plaatsvinden in het reizigersdomein. Op termijn zal het station voorzien worden van een nieuwe stationshal aan de westzijde.

JURY

De jury heeft zich geconcentreerd op hal, entree en plein van het Amstelstation. Langs de lat van renovatie typeert zij het project als vakkundig, zeer keurig en van hoge kwaliteit. Enerzijds is sprake van nieuwe toevoegingen, wat in de context van monumentenzorg geen geringe verdienste is. Aan de andere kant is eindeloos groot onderhoud gepleegd, er zijn complexe technische vraagstukken opgelost en vooral: de commercie is teruggelegd. Opruimen, aldus de jury, is een architectonische opgave. Bij deze renovatie had de architect dan ook de

rol van oliemannetje in het proces.

De frontale entree aan de oostzijde die direct op straatniveau toegang biedt tot de hal en de fietsenstalling is een goede toevoeging, evenals de nieuwe verbinding met het perron. Er zijn kritische vragen over de betekenis van de openbare ruimte, zoals de onbenutte ruimte langs het stationsgebouw en het lege voorplein aan de oostkant. Aan de westzijde zit het geluk in de logistiek: de poortjes beginnen in de stad. Deze zijde biedt ruimte voor een architectonische aansluiting op de stad en er hoeft geen rekening te worden gehouden met openbaar vervoer. Er is helaas niet voorzien in een loop-/fietsroute om zonder in te checken door te kunnen steken vanuit de woongebieden gelegen aan beide zijden van het treinstation.

Een grote verdienste van deze renovatie is dat de betrokkenen erin geslaagd lijken te zijn om een cultuurhistorisch besef doen ontstaan bij de NS. De aansluiting van treinstations op de stad is vaak ongelukkig omdat de eisen van verkeer altijd dominant zijn. De benadering die in dit proces is gekozen, getuigt van een mentaliteitsverandering: wat van culturele waarde is wordt goed getoond, zoals de gebakken tegels of het standbeeld, dat is verplaatst naar de trap in de hal. Hierbij kon dankbaar gebruik worden gemaakt van de monumentenstatus en bijbehorende beschrijvingen.

De jury vindt het bijzonder dat de renovatie van het stationsgebouw goed is gelukt. Daaraan hebben het nuchtere denken achter de renovatie en de culturele waardestellingen in belangrijke mate bijgedragen. Bijzonder is ook het grote enthousiasme van de opdrachtgevers en de architect. Het resultaat is voorbeeldig en misschien niet spectaculair, maar juist dát noemt de jury opmerkelijk.

THE BRITISH SCHOOL OF AMSTERDAM AMSTERDAM

INZENDERS / BETROKKENEN

**THE BRITISH SCHOOL OF AMSTERDAM, ATELIER PRO ARCHITECTEN,
VAN HOOGEVEST ARCHITECTEN**

BESCHRIJVING DOOR DE INZENDERS

Voor The British School of Amsterdam (BSA) transformeerde atelier PRO, in samenwerking met Van Hoogevest Architecten, een voormalige gevangenis tot basis- en middelbare school. De BSA was tot 2021 gehuisvest op drie verschillende plekken, maar wilde graag beschikken over één gebouw waarin hun drie verschillende scholen en leeftijdscategorieën samenkwamen, bij voorkeur in een pand met karakter. Deze wens werd verwezenlijkt met de aankoop van de negentiende-eeuwse strafgevangenis aan de Havenstraat. De BSA verwoorde onze opgave beknopt als volgt: "De functie van hét gebouw waar iedereen uit wil om te draaien naar een school waar iedereen wil blijven."

In onze visie wilden we het gebouw laten ontwaken als stadsblok. Waar ooit de oude gevangenis muur stond, is nu een boomrijk schoolplein gecreëerd, een karaktervolle ruimte voor lommerrijk verblijf, sport en spel. Daarbij is het gebouw vrijgemaakt van latere aanbouwen, en als monoliet hersteld. Het gehele ensemble is herkenbaar en iconisch, en verbetert de leefbaarheid op zowel straat- als wijkniveau.

De gesloten gevangenis is omgevormd tot een expressieve kinderwereld, waarin alle drie de scholen een herkenbare plek hebben. De identiteit van het gebouw ontstaat zowel vanuit het schoolkarakter als geheel als uit de eigenheid van de verschillende scholen. Elke leeftijdscategorie heeft zijn eigen plek die qua maat en sfeer de sociale structuren ondersteunt.

Het programma paste niet volledig in het bestaande gebouw, waardoor nieuwbouw noodzakelijk was. De gevangenis is opgezet met vier vleugels: drie vleugels met cellenblokken en een vierde, kortere vleugel. Dit maakte het logisch om iedere school één vleugel te geven, bestaand uit oudbouw aangevuld met nieuwbouw.

Om het bestaande gebouw geschikt te maken voor onderwijs zijn verschillende ingrepen gedaan, terwijl in de nieuwbouw is gezocht naar een vormgeving die aansluit op de historische architectuur; zo ontstaat een prikkelende wisselwerking tussen oud en nieuw.

JURY

Dat het is gelukt om het monumentale Huis van Bewaring aan de Havenstraat te behouden en te transformeren noemt de jury van betekenis voor de stad Amsterdam. De gemeente en de school hebben de architectenkeuze in samenspraak gemaakt.

Bij transformatie zou sublimatie van een monument uitgangspunt moeten zijn. Het principe van de typologie van deze gevangenis ligt in de centralistische organisatie van de vier kwadranten en het orthogonale assenstelsel. De jury is zich ervan bewust dat het geen eenvoudige opgave is geweest om dit monument vanuit het typische karakter te herbestemmen tot een school. Zij complimenteert de architect met diens concept, waarin de hoofdstructuur van het gebouw en de herkenbaarheid van de cellen in stand zijn gebleven. In het assenkruis, waar de trappen zijn geplaatst, is de oorspronkelijke functie van de gevangenis goed beleefbaar.

Niet alle wanden en gevels zijn doorgebroken. Het interieur roept wel vragen op; zo overtuigen de antichambres tussen galerij en voormalige cellen niet.

De toegevoegde nieuwbouw is tamelijk dominant en er is twijfel over de vormgeving hiervan. De forse overmaat levert soms rommelige verbindingen op. Het schoolplein is goed gelukt.

Hoewel een fascinerend nieuw ensemble is ontstaan en op deze belangrijke plek in de stad goed herkenbaar is gebleven, vindt de jury ook dat geen werkelijke sublimatie van het monument is bereikt. De beleving van het gebouw als monument is beperkt en van hergebruik van de gevangenis is niet echt sprake.

Over de vraag of het gebouw geschikt is voor de nieuwe functie wisselen de meningen in de jury, onder meer omdat er geen interactie tussen de geïsoleerde klaslokalen en de gangen mogelijk is. Daar staat tegenover dat deze school traditioneel klassikaal onderwijs biedt.

De architect is erin geslaagd om een intrigerende, Harry Potter-achtige sfeer te bereiken door de ambiguïteit van een gevangenis en een school - een spannend gegeven voor kinderen.

SCHOENEN- KWARTIER WAALWIJK

INZENDERS / BETROKKENEN

GEMEENTE WAALWIJK, SCHOENENKWARTIER, CIVIC ARCHITECTS, LA-DI-DA, TINKER IMAGINEERS, THE INVISIBLE PARTY, LOTTE ZAAIJER, ARCHIMEDES BOUWADVIES, BBN, BBT, NELISSEN INGENIEURSBUREAU, WAM EN VAN DUREN, PLANEMOS, COR UNUM CERAMICS, LENSVELT, VAN DIJNSEN INSTALLATIETECHNIEK, KLOOSTERBOER

BESCHRIJVING DOOR DE INZENDERS

Het SchoenenKwartier is een nieuw museum en innovatief kenniscentrum voor schoenenontwerp, schoenenproductie en schoenenmode in het centrum van Waalwijk, dé Nederlandse leer- en schoenenstad. Het is gehuisvest in een rijksmonumentaal gebouwencomplex uit de jaren '30, van architect Alexander Kropholler, dat deels is gerenoveerd, getransformeerd en uitgebreid. De gebouwen huisvesten nu een collectie van 12000 schoenen, enkele vaste tentoonstellingen, een kenniscentrum met onderzoeksbibliotheek, workshopruimte en auditorium, museumcafé met winkel en laboratoria voor ontwerp en prototyping. Zowel met de programmering als met het ontwerp van het gebouw en interieur door Civic Architects wordt een nieuwe inspirerende toekomst uitgestippeld voor de industrie, de stad en de gemeenschap, die opgebouwd is met de waarden uit het verleden.

JURY

De architect heeft goed gepuzzeld op de opgave en is respectvol omgegaan met het monumentale stadhuis. De ingrepen in het gebouw zijn prachtig, met name de cirkelvormige uitsnedes die in de jaren 80 uitbreiding zijn gedaan en de nieuwe hal, die als binnenplein werkt, is mooi. Er is een sterk beeld ontstaan, de afmetingen zijn fijn, de ruimtes zijn prettig. De jury spreekt haar grote waardering uit voor de architectuur. Zij is gecharmeerd van het ensemble, dat van betekenis is voor de gemeente Waalwijk.

De stedenbouwkundige opschaling van het project is moeilijk waar te nemen, evenals de inbedding in Waalwijk. Er is sprake van lokale verankering via de

gemeentelijke bijdrage van 10 miljoen euro, echter bij de presentatie wordt de opdrachtgever gemist. De architect lijkt er relatief alleen voor te staan. Hoe mooi dit deel van het stadhuis ook is getransformeerd, het probleem van het ensemble is nog niet opgelost. Het komen tot een werkelijk kwartier vraagt om samenwerking tussen ondernemers, samen met de gemeente. Het tot stand brengen van deze samenwerking gaat vooraf aan het herontwikkelingsplan.

De jury heeft veel sympathie voor het project en vindt dat het meer aantrekkingskracht heeft dan het nu uitstraalt. Helaas ontbreekt de context en staat er een belangrijke gebouwvleugel, het raadhuis zelf, leeg. Over het geheel genomen blijven er vragen over de kansen om dit ensemble een goede toekomst te geven. Het behoeft veel inspanningen om de bekendheid van dit op zich leuke museum te vergroten. Onduidelijk blijft nu hoe bijvoorbeeld het gemeentebestuur als ambassadeur het project uitdraagt, hoe verbondenheid met het vak en betrokkenheid vanuit de schoenenindustrie kan worden gegeneerd en of de transformatie er blijvend aan kan bijdragen dat het museum op de kaart staat. De jury wenst het SchoenenKwartier de reuring en bekendheid toe die het verdient.

CITYPLOT BUIKSLOTERHAM AMSTERDAM

INZENDERS / BETROKKENEN

DE ALLIANTIE, SYNCHROON, STUDIOINEDOTS, DELVA LANDSCAPE ARCHITECTS, DIVERSE ARCHITECTEN, MEROSCH, GEMEENTE AMSTERDAM, METABOLIC

BESCHRIJVING DOOR DE INZENDERS

In Buiksloterham Amsterdam transformeert een monofunctionele industriezone naar een bruisend nieuw stuk stad met ruimte voor experiment. In opdracht van De Alliantie en Synchroon heeft Studioninedots samen met DELVA Landscape Architects een dynamisch masterplan ontworpen. Een vernieuwende stedenbouwkundige, landschappelijk en sociale ontwikkelingsstrategie op de terreinen van Nedcoat en Air Products in het havengebied Buiksloterham. In het gebied worden circa 550 woningen en minimaal 4000 m² werkunits en horeca gerealiseerd.

De Alliantie kiest niet voor een klassieke ontwikkeling, maar voor 'Cityplot', een door Studioninedots ontwikkeld concept. Samen met DELVA Landscape Architects is dit concept doorontwikkeld en is de relatie aangegaan met de uitdagende context. Dit met het dynamisch masterplan Cityplot Buiksloterham als resultaat. Het principe combineert zelfbouw met sociale huisvesting, wonen met werken en collectieve bouwgroepen met investeerders. Een dynamisch proces dat meebeweegt met wensen en behoeften en de tijd. Gezamenlijk wordt met marktpartijen een dynamisch masterplan gerealiseerd met behoud van ieders eigenheid om te komen tot een levendig stuk nieuwe stad.

Cityplot streeft naar een duurzame omgeving die mensen verleidt om in het gebied te blijven wonen, werken, recreëren en ondernemen. Ateliers en ontmoetingsplekken, vormen de basis voor de ontwikkeling. Door deze 'Urban Activators' worden duurzame systemen ontwikkeld die direct toegepast kunnen worden op niveau van de woning en de wijk. Deze Urban Activators zijn geen tijdelijke initiatieven, maar groeien door tot vaste waarden in het gebied. Zij dragen bovendien vanaf de start bij aan een sociaal en economisch interessant gebied.

Begin 2015 werd een intentieverklaring ondertekend, waarbij de meest relevante stakeholders, het gebied verklaarde tot een 'living lab'. De ambitie voor Cityplot Buiksloterham als een proeftuin voor innovatieve stedelijke ontwikkeling werd hiermee onderschreven. Elk Cityplot fungeert als een collectieve energetische machine. De onderlinge afhankelijkheid tussen bewoners en deze systemen zal bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige wijk. Architectuur, openbare ruimte en landschap vormen straks één onlosmakelijk systeem. Inmiddels wordt het gebied gebouwd, en worden de circulaire ambities stap voor stap werkelijkheid. Plot C wordt als laatste ontwikkeld door Synchroon, en zal over ongeveer 3 jaar gereed zijn.

JURY

In Buiksloterham is een verouderd industrieterrein ontwikkeld als deel van een grotere gebiedsontwikkeling. Duurzaamheid en circulariteit stonden al op de agenda voordat de herontwikkeling van start ging. In een contextloze omgeving is in tijden van financiële crisis gepoogd een buurt met menselijke maat tot stand te brengen. Het experiment dat hiertoe is aangegaan vanuit het door de architecten ontwikkelde Cityplot Concept, gebaseerd op de 'ideale plot' van 100x100 m², is interessant. Procesmatige ontwikkeling van modulaire stedenbouw kan resulteren in een interessante wijk.

De jury vindt dat het gebied mooie elementen bevat; zij heeft ook kritische opmerkingen. Het concept gaat uit van een aantal uitgangspunten in het denken over stedenbouw, zoals kleinschaligheid en functiemenging. Er is waardering voor de grote variatie in kavels, het grote aantal woontypologieën en de beleving.

Het Cityplot Concept lijkt tegelijk een programmatisch model, een ruimtelijk model en een procesmodel te willen zijn. Dat maakt de uitvoering, met gemengde typologieën, verschillende opdrachtgevers en kavelaspoorten, erg gecompliceerd. Hierbij merkt de jury op dat de wereld van de gebiedsontwikkeling traditioneel en pragmatisch is. Dan blijft zorgvuldige uitontwikkeling van experimenten en innovaties nogal eens achterwege. Het concept zal dan ook niet vanzelfsprekend de gewenste herhaling of doorontwikkeling meemaken.

Het probleem van het ondergrondse parkeren, waardoor de opzet van woongebouwen en plattegronden doorgaans worden gedomineerd, is in het Cityplot Concept nadrukkelijk geagendeerd. Hoewel de architecten voorstander waren van een hoge verblijfskwaliteit in de buitenruimte en menselijke maat, en er voor het parkeervraagstuk een duidelijke aanzet is gedaan, overtuigt het resultaat niet.

De keuze voor een bovengrondse parkeergarage op de hoek van de plot biedt ruimte voor vergroening door bomen te planten in volle grond, maar alle moeite ten spijt, is de ruimte voor de groei van bomen in de buitenruimte te beperkt.

Het uitgangspunt om een stuk stad te ontwikkelen vanuit de mensen en niet om de schaal van de stad, vindt de jury prijzenswaardig. De mimicri aanpak van de architect en de precieze bemoeienis met de uitwerking blijkt waardevol. Door de aanpak echter vindt zij dat dit streven niet goed is gelukt. De Cityplot-gedachte van 100x100 m² is op zichzelf interessanter dan de verknoping ervan met de omgeving. Gemeente noch corporatie zijn erin geslaagd om het gebied hiermee overtuigend te verbinden.

De jury prijst de architecten voor het experiment dat ze zijn aangegaan in een weerbarstige tijd. De opgave speelt in het hele land en kan een grote voorbeeldwerking hebben. Er zijn weliswaar kanttekeningen te plaatsen bij de uitvoering, maar er valt ook veel te leren uit dit project.

COLOFON

NRP GULDEN FENIKS 2022
IS EEN UITGAVE VAN NRP
© 2022 STICHTING NRP

SAMENSTELLING, TEKST EN REDACTIE

CILLY JANSEN, ARCHITECTUUR LOKAAL

ONTWERP

YELLOWDAY

DRUKWERK

DUOCORE

FOTOGRAFIE

FOTO'S VAN INZENDERS: P.26 (BOVEN), P.30/31, P.36/37,
P.45 (BOVEN), P.48 (BOVEN), P.52 (BOVEN), P.57 (ONDER),
P.60 (BOVEN), OVERIGE FOTO'S MAARTEN VAN SCHAIK

ISBN

9789491429095

NRP

INFO@NRP.NL

NRP.NL

NRP.GULDENFENIKS.NL

NRPACADEMIE.NL

NOMINATIES RENOVATIE

EDGE

AMSTERDAM

STATION AMSTERDAM AMSTEL
AMSTERDAM

NOMINATIES TRANSFORMATIE

THE BRITISH SCHOOL OF AMSTERDAM
AMSTERDAM

SCHOENENKWARTIER
WAALWIJK

NOMINATIE GEBIEDSTRANSFORMATIE

CITYPLOT BUIKSLOTERHAM
AMSTERDAM

INZENDERS / BETROKKENEN WINNAARS EN NOMINATIES

GEMEENTE AMSTERDAM, MOKE ARCHITECTEN, LANDLAB, PIETERS BOUWTECHNIEK, B&I ONTWERP EN ADVIES, HORIZONT PROJECTEN, AANNEMINGSBEDRIJF FRISO ALMERE * ELEPHANT, HLW506, DGMR, PIETERS BOUWTECHNIEK, DWA, ILINQ, RIEN PRINS, IGG, MOSS, KONDOR WESSELS AMSTERDAM, GUSTAFSON PORTER + BOWMAN * WIJKONTWIKKELINGSMAATSCHAPPIJ KERKEBOSCH, WURCK, BEAUMONT COMMUNICATIE & MANAGEMENT, WINDER SITAL, KUIPER EN VAN TILBORG, BLAUWHOED, BPD GEBIEDSONTWIKKELING, ERA CONTOUR, MOD INVEST, NCB, SLOKKER VASTGOED, SYNCHROON, WONINGCORPORATIE WOONGOED ZEIST, GEMEENTE ZEIST, AG NOVA, BDG, BDP KHANDEKAR, BOUW XS, ERA, ESCAPE, FARO, FIER, HANS BEEN, JMW, KLUNDER, LOOS EN VAN VLIET, MIX, BEUKENVESTE, MOLENAAR & CO, MORE FOR YOU, ORANGE, VAN HOOGEVEST, VERA YANOVSHCHINSKY, VISSER EN BOUWMAN, VRIJE KAVELS, COMPEER INFRA, GEBRUIKERS, EIGENAREN EN HUURDERS * TJEERD EN ASTRID VAN DER HOEK, BORREN STAALENHOEF ARCHITECTEN, RA VAN DER HOEK, BOUWBEDRIJF VAN DER HOEK, BWH ONTWERPERS, JILT HEIDSTRA, ADVIESBUREAU LUNING, KONINKLIJKE TICHELARA, EWOUT VAN HALTEREN, WILLEM HOEBINK, CHRISTIEN STARKENBURG, ARIE WEIJER, TECHNISCH BURO DIJKSTRA, GJALT PILAT, WINTERS INSTALLATIES, VAN DER MEULEN KONSTRUKTIE* DE ARCHITECTEN CIE, EDGE TECHNOLOGIES, G&S BOUW, DWA VEENENDAAL, DGMR, VAN ROSSUM, SID * PRORAIL, NS STATIONS, GEMEENTE AMSTERDAM, OFFICE WINHOV, GOTTLIEB PALUDAN ARCHITECTS, DAVIQUE SIERSCHILDERWERKEN, BAM, MOBILIS, GEELRONITZ, K.DEKKER, DRO AMSTERDAM, MIJKSENAAR, MOVARES, EVERS PARTNERS, NELISSEN INGENIEURSBUREAU, WOLF KLIMAAT SERVICE * THE BRITISH SCHOOL OF AMSTERDAM, ATELIER PRO ARCHITECTEN, VAN HOOGEVEST ARCHITECTEN * GEMEENTE WAALWIJK, SCHOENENKWARTIER, CIVIC ARCHITECTS, LA-DI-DA, TINKER IMAGINEERS, THE INVISIBLE PARTY, LOTTE ZAAIJER, ARCHIMEDES BOUWADVIES, BBN, BBT, NELISSEN INGENIEURSBUREAU, WAM EN VAN DUREN, PLANEMOS, COR UNUM CERAMICS, LENSVELT, VAN DIJNSEN INSTALLATIETECHNIEK, KLOOSTERBOER * DE ALLIANTIE, SYNCHROON, STUDIO NINEDOTS, DELVA LANDSCAPE ARCHITECTS, DIVERSE ARCHITECTEN, MEROSCH, GEMEENTE AMSTERDAM, METABOLIC

